СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 190. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, субота, 16-го серпня 1947. No. 190. JERSEY CITY and NEW YORK, Saturday, August 16, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

АМЕРИКАНСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ ПЕРЕНОСИТЬСЯ ДО ЗАХІДНИХ СТЕЙТІВ

Вашинґтон, 14 серпня. — Цифри, оприлюднені Бюром Цензусу, виказують, що населення Злучених Держав переходить внутрішню міґрацію. Насамперед цензус виказує загальний зріст населення впродовж 5 років. В році 1940 було в стейтах 131,660,000 людей, а в р. 1946 воно зросло до кругло 140,000,000. Коли взяти під увагу число населення у згаданих роках у різних стейтах, то показується, що західні стейти збільшили своє населення на одну третину, а решта стейтів лише на 3%. Найбільший приріст виказує Каліфорнія, бо аж 36.2%, дальше йдуть стейти: Ореґон і Вашинґтон зо зростом на 33.9%. Це лише приклади, як зростає населення в західних стейтах. У східних воно виказує інший напрям. Так нпр. стейт Ню Йорк збільшив число населення на 1.7% Ню Джерзі на 1.5%, а Вермонт навіть виказує втрату на 1.6% населення. Знавці міґраційного руху твердять, що цей рух відбувається під давним гаслом Гореса Ґрілія: „Молодче, йди на Захід!" Головною причиною такого руху є кліматичні відносини, а теж і створення нової промисловости на Західнім побережжі під час війни.

КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОВІД НА УСЛУГАХ ШПИГІВ.

Вашинґтон. — Бюро нюйорського щоденника „Сан" оприлюднює вістку, що департамент справедливости незабаром уже почне отверту акцію проти американських провідних комуністів, обвинувачуючи їх у допомозі шпиґунським агентам у Канаді для видобуття тайних інформацій про атомову силу. З цією метою переводить Федеральне Фюро Інвестиґації у Ню Йорку слідство перед великою федеральною судейською лавою у великій тайні. На підставі матеріялів, призбираних конгресовою комісією для виказування Неамериканських Діянь, закидають 141 американським комуністам участь у канадській шпиґунській афері, яка потрясла світом. Це відкриття виказує, що навіть деякі американські урядовці брали участь у цих затіях. — Комісія Цивільної Служби виявила, що зо служби в департаменті стейту знову усунено 10 осіб, яким закидають симпатію до чужоземної ідеології, тобто до комунізму. Від 1 липня дотепер відправлено з федеральної служби загалом 20 урядовців, підозрілих у нельояльності. Крім того відкинено ще 14 аплікацій на позиції в федеральнім уряді під замітом прихильности до комунізму.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДТРИМУЄ СЛІДСТВО В СПРАВІ ПІДВИШКИ ЦІН.

Вашинґтон. — Президент Труман висловив признання для акції генерального прокуратора, щоб переводити слідство в справі підвишки цін на харчеві продукти й інші предмети для життевого вжитку. Йде головно про викриття й покарання змовників, які підвищують ціну продуктів, щоб засвоїти собі як найбільші зиски. Президент надіється, що така акція мусить запобігти дальшій нездоровій спекуляції.

ТРУМАН ВВАЖАЄ ЗА ОПРАВДАНЕ СКИНЕННЯ АТОМОВОЇ БОМБИ НА ЯПОНІЮ.

Вашинґтон, 14 серпня. — З нагоди дволітньої річниці покінчення війни з Японією президент Труман висловив жаль, що досі нема ще миру в світі, одначе висловив надію, що конференція в Ріо де Жанейро посуне справу миру наперед. Ці погляди висловив президент Труман на пресовій конференції. Коли його запитали про скинення бомби на Японію перед її здачею, президент заявив, що ця справа була передумана всесторонно наперед і тому він дальше є цеї думки, що скинення бомби було потрібне для приспішення кінця війни. Це врятувало життя 250,000 американських вояків.

Президент сказав теж, що злука боєвих сил Америки уже близька і вже незабаром він буде міг оприлюднити відповідні назначення на високих становищах при краєвій обороні.

ПОСТУП В РОЗВИТКУ АТОМОВОЇ СИЛИ БУВ СТРИМАНИЙ.

Вашинґтон. — Генерал майор Леслі Ґров, який мав нагляд над розвитком атомової сили доки не установлено Комісії Атомової Енергії, висловив думку, що дальшу працю над розвитком цеї сили значно припізнено тим, що не назначено змісця контролюючої комісії. Він саме покидає своє становище контролі і твердить, що дальше видобування й приміненння атомової енергії є ще на 100% в руках військовиків. Уживання атомової енергії для промислових цілей мусить ще заждати яких 20 літ до здійснення, надій.

УСТАНОВА ДЛЯ СТУДІЙ СТАРЕЧИХ НЕДУГ.

Ню Йорк. — Школа Медичних Наук при Університеті Ню Йорк почне в осені спеціяльні студії над старечими недугами у шпиталі Меморіял Госпитал на Велфер Айленд. Наглядачем цеї праці буде д-р Дж. Морей Стіл.

До переговорів у Ріо де Жанейро привязують забезпеку світового миру

Ріо де Жанейро, 14 серпня. — З прибуттям сюди стейтського секретаря Джорджа Маршала на чолі великої делеґації звязують великі надії з забезпекою світового миру. Тому, що така думка тут загально поширена, Міжамериканська Конференція може перемінитися на конференцію з історичним значенням. Тому кожен дипломат пильно слідитиме хід конференції від хвилини її отворення в пятницю 15 серпня.

На конференцію прибув теж ген. секретар Обєднаних Держав Триґве Лі, а це ще збільшає її важливість . Конференція одначе мусить бути готова вирішити деякі делікатні формальності, як от допущення делеґатів Нікараґви на конференцію, які досі були виключені зогляду на переворот в тому краю. Так само револьта в Параґваю ставить під знаком запиту, хто має репрезентувати цю країну на конференції. Дехто підносить думку, що треба довести до посередництва між правним урядом і ребелянтами, як це вже запропонував президент Турман у Вашингтоні.

ТРУМАН ВІТАЄ ІНДІЙСЬКУ Й ПАКІСТАНСЬКУ НЕЗАЛЕЖНІ ДЕРЖАВИ.

Вашингтон, 14 серпня. — З нагоди проголошення незалежности Індії й Пакістану в недавній Британській Індії, президент Труман вислав щирі побажання обом новим державам. Уряд Пакістану має прислати свого посла до Вашингтону, а американський консулят в Карачі має бути перемінений на амбасаду.

АВСТРАЛІЯ ШУКАЄ НОВОЇ ІМІҐРАЦІЇ ЗПОМІЖ СКИТАЛЬНИКВ.

Ню Йорк. — Австралійський міністр іміґрації й інформації Артур А. Калдвел оприлюднив наміри своєї країни прийняти велику кількість нових іміґрантів як з Америки так і зпоміж скитальників в Европі. Він хоче дістати в Америці кораблі для перевозу нових іміґрантів на кошт австралійського уряду. Зпоміж скитальників в Німеччині він надіється дістати 12,000 людей. Причиною пошукування за новими іміґрантами є бажання збільшити населення Австралії й зробити його придатним для оборони краю перед можливим новим наїздом ворога в майбутності. Переговори в цій справі ведуться теж в ІРО в Лозані, у Швайцарії.

ВАШИНГТОН ДАРУЄ ІТАЛІЇ БІЛЬЙОН ДОВГІВ.

Вашингтон. — Щоби прийти італійському урядові з допомогою в теперішній фінансовій і політичній кризі, уряд Злучених Держав рішив відписати Італії довгів на більйон долярів. Крім цього рішив облегчити сплату позичок.

Ґромико закидає Америці „грубе" втручання в грецькі справи

Советська відповідь на американську резолюцію в Раді Безпеки О.Д.

Лейк Соксес, Н. Й., 14 серпня. Советський представник в Раді Безпеки О.Д., заступник міністра закордонних справ А. Ґромико, відповідав сьогодні на внесену перед кількома днями американським представником Гершелем Джансоном резолюцію в грецькій справі, називаючи її „грубим втручанням" Америки у внутрішні справи Греції. Американська резолюція домагається від Ради Безпеки наказати Югославії, Болгарії і Альбанії „залишити будьяку дальшу допомогу і піддержку партизанам, які боряться проти грецького уряду". При цьому Джансон недвозначно заявив, що на випадок, коли б Советський Союз дальше саботував акцію Ради Безпеки, надуживаючи свого великодержатного права спротиву, це даватиме Америці та іншим народам право ,індівідуальних, або колективних дій для привернення і збереження миру". Советський представник рівночасно виступив теж проти австралійської пропозиції, яка домагається від усіх чотирьох країн, Альбанії, Болгарії, Югославії і Греції, негайного припинення всяких ворожих дій. Виступ Ґромика вважається непомильною ознакою чергового советського вета в Раді Безпеки проти цих американської і австралійської резолюцій, що дуже серіозно скомплікувало б загальне міжнародне положення.

РАДА БЕЗПЕКИ ВИСЛУХАЛА ЗАЯВИ ІНДОНЕЗЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА В СПРАВІ ІНДОНЕЗЬКО-ГОЛЯНДСЬКОГО КОНФЛІКТУ.

Лейк Соксес, Н. Й., 14 серпня. Представник індонезької республики домагався сьогодні в Раді Безпеки О.Д. заходів, щоб заставити голяндців негайно відкликати свої війська зі східно-індійських островів Джави, Суматри та Мадури. Це був перший виступ Індонезії в О.Д. Індонезія рівночасно піддержувала пропозицію Австралії, щоби для прослідження індонезько-голяндського конфлікту вислати міжнародну комісію. На заяви індонезького представника відповідатиме завтра на спеціяльному засіданні представник Голяндії.

ПОЖАР НАФТОВИХ СКЛАДІВ НА ДЖАВІ.

Голяндці добачують індонезький саботаж.

Батавія, Джава, 14 серпня. (АП) — Сьогодні нагло вибух пожар в головному складі нафти голандсько-ідійської нафтової фірми в порті Такджунпріок на острові Джава. Місцевій пожарній сторожі пощастило опанувати пожежу заки вона знищила ввесь склад нафти. Проте, жертвою пожежі впало понад 5,000 бочок газоліни. Голандці вважають, що пожар вибух в наслідок саботажу індонезців.

В БЕРЕЗНІ 1948 ВІДБУДЕТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ СВОБОДИ ПРЕСИ.

Лейк Соксес, Н. Й., 14 серпня. Економічна і Соціяльна Рада О.Д. визначила сьогодні дату міжнародної конференції в справі свободи інформацій і преси на березень 1948. Наради в цій справі відбувалися від довшого часу і хоча остаточно полагоджено всі технічні справи у звязку зі скликанням конференції, проте існує ще вперта розбіжність поглядів західніх і советських представників в справі поборювання „фашизму". В цій справі є советська і французька резолюції. В советській резолюції говориться про „поборювання фашистської ідеології, усуваючи з інформаційних засобів залишки фашизму та колабораціонізму". У французькій резолюції, натомість, говориться про „поборювання сил, які пруть до війни, усуваючи з інформаційних засобів войовничі впливи".

ЗАГАЛЬНЕ ЗІБРАННЯ О.Д. ВИКОРИСТАЄ ДОСВІД МОВНОЇ СИСТЕМИ НЮРНБЕРСЬКОГО СУДУ.

Лейк Соксес, Н. Й., 14 серпня. Загальне Зібрання О.Д. досі витрачало подвійно час на вислухання промови кожного делегата ще теж в перекладі на англійську, зглядно на французьку мову, залежно в якій мові він говорить. Для заощадження часу на найблищій сесії використається досвід мовної системи нюрнберського процесу проти головних німецьких воєнних злочинців і французький, згл. англійський переклади промов поодиноких представників будеться давати рівночасно з виступом.

ПРЕЗИДЕНТ ОРІОЛ ПРИВІТАВ МІЖНАРОДНИЙ ПЛАСТОВИЙ ЗІЗД.

Муасон, Франція, 14 серпня. (ЮП). — Президент Франції Оріол та інші високі французькі достойники відвідали сьогодні міжнародний пластовий зїзд в Муасон. Президент Оріол привітав пластунів, висловлюючи надію, що їх дружба допоможе теж до скріплення приязні поодиноких народів та до закріплення миру. В згаданому зїзді не беруть участи преставники молоді з країн опанованих Советським Союзом, за виїмком чехів.

ПРОГОЛОШЕНО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІНДІЇ

КРАЇНУ ПОДІЛЕНО НА ДВІ ДОМІНІЇ.

Генеральний ґубернатор на місці віцекороля.

Ню Дельгі, Індія, 15 серпня (АП). — Сьогодні, в пятницю в 12 годині вночі, закінчилося 200-літне володіння Великої Британії в Індії і 400,000,000 індійців перестали бути підлеглими англійського короля. Цілу країну поділено на дві незалежні нації, Індійську Унію і Пакістан, надаючи їм статут британських доміній. В обидвох державах знято сьогодні британський прапор і піднесено власний, індуський і пакістанський. Дотеперішний британський віцекороль перемінився на генерального ґубернатора. В Лондоні скасовано т. зв. Індійське бюро і створено державсий секретаріят для Індій. Домініяльний статут для Індій триватиме теж тільки до червня наступного року,, коли то індійці самі мають вирішити, чи вони хочуть залишитися в рямках британського каммонвелту. З нагоди привернення політичної незалежности Індії й Пакістану, в обидвох країнах відбулися з типовим східним блеском великі урочистості. Кінець британського володіння проголосив в Конституційних Асамблеях Індії і Пакістану сам британський віце-король, вайкаунт Маунтбаттен. В найблищий понеділок має відбутися церемонія піднесення індійського і пакістанського прапорів на маштах в осідку Організації Обєднаних Держав в Ню Йорку.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІНДІЇ СКРОПЛЕНА БРАТОВБИВЧОЮ КРОВЮ.

Лягор, Індія, 15 серпня (ЯП). — Північну провінцію Індій, Панджаб, поділено між Індуською Унією і музулманським Пакістаном. В столиці цеї провінції, Лягоре, продовжується кривава різня між цими двома релігійними групами. За останніх два дні безпосередньо перед проголошенням державної незалежности, тут було 153 особи вбитих.

ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНОЇ КРІЗИ У ФРАНЦІЇ.

Париж, 14 серпня. — Вже і так захитаній господарсько Франції грозить в найблищому місяці господарська кріза, подібна як її переживає Велика Британія. Діло в тому, що вичерпання долярових резервів заставляє уряд зменшити радикально привіз потрібних продуктів зі Злучених Держав. Французький дефіцит в цьому році передбачується на 700,000,000 долярів.

ІТАЛІЯ ЗАТРИВОЖЕНА ЕКОНОМІЧНИМ ПОЛОЖЕННЯМ ЕВРОПИ.

Рим, 14 серпня. — Італійський міністер закордонних справ, Карльо Сфорца, в одному інтервю висловив велике занепокоєння долею Европи на випадок, якщоб План Маршала якнебудь недописав. Італійська делеґація на Конференції Европейської Співпраці в Парижі має в найблищих днях звернутися з апелем до інших учасників конференції, закликаючи їх поробити такі пропозиції, які були б приємливі теж для американського конгресу.

БОЛЬШЕВИКИ ВИПРОБОВУЮТЬ НА БАЛТИКУ ОТРУЙНІ ҐАЗИ.

Копенгаґа, Данія, 14 серпня.— Данія і Швеція заповіли, що вони звернуться з протестом до советського уряду проти випробовування високо експльозивних стрілен та отруйних ґазів на риболовських теренах Балтійського моря, вживаючи до цего німецьких кораблів з німецькою залогою, як це Совети в останньому часі практикують.

АМЕРИКА ПРОПОНУЄ СВОЮ СТАЛЬ ДЛЯ РУРЩИНИ.

Ессен, Німеччина, 14 серпня. — Представник американського військового управління в Німеччині запропонував британцям доставити для вуглевої промисловости в Рурщині 600,000 тон сталі для розбудови шахтів. Пропозиція мала б бути одною з головних точок нарад в справі збільшення німецької вуглевої продукції, які ведуться між американськими й британськими представниками у Вашинґтоні.

СУДЯТЬ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

Нюрнберґ, Німеччина, 14 серпня. — Тут почався перед американським військовим трибуналом судовий процес проти 24 керівників найбільшого в світі німецького тресту хемічної промисловости, відомого під назвою Д. Ґ. Фарбен Індустрі. Обвинуваченим закидується змову з Гітлєром проти міжнародного миру та злочини, поповнені головно над каторжними чужими робітниками в їх індустрії. Обвинувачені не признаються до вини.

22 КАТІВ З БУХЕНВАЛЬДУ ЗАСУДЖЕНО НА СТРИЧОК.

Дахау, Німеччина, 14 серпня (АП). — Сьогодні тут проголошено вирок проти 26 німецьких катів з відомого табору в Бухенвальді, яким доказано вину в убивстві 53,000 інтернованих та знущання над іншими. 22 обвинувачених засуджено на кару смерти, а 4 на досмертну тюрму.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ІНДІЯ У НАРОДІВ ВОЛЬНИХ КОЛІ

День 15-го серпня 1947 увійде у всесвітню історію як одна з найбільш памятних дат. В цьому дні з британської корони знято індійську перлину, над Індією після двох сот років перестав повівати британський прапор з хрестом Унії Джека, а на його місці піднесено прапори двох незалежних індійських націй: Індійської Унії і Пакістану. Перестала існувати британська імперія, а народів вольних коло збільшилося двома членами. 400,000,000 індійців, зі своєю старовинною культурою, але й зі своїми внутрішніми порахунками, перестали бути підданими британського короля, перебираючи дальшу свою долю у свої власні руки. Ця дата має історичне значення не тільки для індійців і британців, але вона започатковує нову добу і в загальній історії світу.

Приблизно 350 років тому британська королева Єлисавета дала групі британських купців так званий королівський лист, який уповноважнював до експлуатації індійських багатств, а 150 років пізніше встановлено британську владу в цій безмірно великій і багатій країні. Індійці самі ніколи не резигнували зі свого права на незалежне життя. Проте, їх опір британській владі мав майже виключно пасивний характер. Звільнення Індій не наступило після пролиття крови і революцій. Його проголосила сама Велика Британія, надаючи Індіям домініяльнийс татут і залишаючи за ними вільне право вибору або залишитися в рямках британського каммонвелту, або зірвати з ним всі звязки, що й буде вирішено індійцями в червні наступного року.

Один з найбільших державних мужів Британії, Винстон Чорчил, якому Британія завдячує перемогу в двох війнах, недавно заявив в парляменті: якщо британська імперія має скінчитися, то хай це станеться з неменшою славою, як її було створено. І так воно сталося. Британія дає свободу Індії не після програної війни й не після кривавої революції. В своему історичному рішенні вона керується насамперед свідомістю, що часи будьякого поневолення закінчилися, що доба колонізації безповоротно минулася, а людство входить в нову і найвищу фазу свого розвитку, базовану на прінціпі самовизначення народів та на праці і співпраці всіх для загального добра. Хто цього не визнає, тим гірше для нього.

Проголошення незалежности Індії є однаковим успіхом і однаковою славою для британців і індійців. Для британців, що зрозуміли вимогу історичного розвитку та прогресу людства і для його добра з гідністю зректися своєї „перлини"; а для індійців, що протягом довгих століть політичної залежности не стали рабами.

Америка у випадку Филипин і Британія у випадку Індій практично засвідчили своє розуміння нового ладу в світі, підтверджуючи ділами свої слова про свободу та право на самостійне життя всіх народів. Це сталося власне тоді, як Советський Союз загарбує щораз нові землі та поневолює щораз нові народи, відстаючи на цілі століття своїми політичними концепціями, як відстає теж під культурним, господарським, соціяльним та всіми іншими оглядами. Проте, колеса історії не завернути вже жодним терором і хто намагається це робити, той сам під цим колесом раніше, чи пізніше ганебно згине.

Тільки така доля може зустріти деспотичну советську Росію і тоді настане теж 15-го серпня для віками поневоленого великого українського народу. В переконанні, що вже не довго доведеться на це ждати, українці на Батьківщині і по всьому світу вітають велику індійську націю з днем визволення. В такому самому переконанні до цього привіту долучують свій голос і американські українці.

Мусимо збільшити Союз до 50,000 членів!

На днях всі члени Союзу, що отримують „Свободу", дістали листовне повідомлення про те, що з днем 15-го серпня починається кампанія за збільшення рядів Українського Народного Союзу новими членами. **Мусимо збільшити Союз до 50 тисяч членів,** отсе клич, як це сказано в згаданому повідомленні, що має служити нам у нашій праці в часі цеї кампанії.

З кінцем липня Союз начислював 47,158 членів і це число ми маємо збільшити до 50,000. Для досягнення наміченої цілі, кожному відділові призначено придбати відповідне число членів. За придбання відповідного числа членів назначено теж спеціяльну, високу винагороду.

Зачинаємо цю кампанію в цій вірі, що свідомий загал Союзового членства зрозуміє її вагу, а тимсамим подбає і про її успіх. Бо кампанія за збільшення Союзу до 50 тисяч членів являється важною не тільки для самого Союзу, але теж і для кожного американського українця і українки, які з одного боку думають про забезпечення своє і своїх дітей, а з другого, вони не забули ще цього краю, з якого колись вийшли, задержуючи в своему серці ще на стільки любови й привязання до України й українського народу, які наказують їхній совісті думати теж і про якесь забезпечення долі цього народу.

Ця кампанія є важною для Союзу, бо він, як обезпеченева організація, може успішно розвиватись тільки тоді, як буде постійно діставати нових членів, зокрема молодь, яка одинока може вдержати підвалини Союзу завжди кріпкими та все молодими.

Ця кампанія є важною для кожного американського українця і українки, бо саме в їх власному інтересі є забезпечитись якраз тепер в Союзі. Кожний батько і кожна матір зробить для себе добре й корисне діло, коли обезпечить себе і своїх дітей в Союзі якраз в часі цеї кампанії, бо тільки в часі цеї кампанії можна ще буде дістати в Союзі обезпечення по цій приступній ціні, по якій Союз видає тепер свої грамоти. Економічні обставини нашої країни спричинили це, що в останніх роках уже всі асекураційні компанії були змушені запровадити вищі вкладки, ніж їх тепер має Союз. Ці самі обставини змушують і Союз завести вищі вкладки, і він тільки відложив це на пізніше, щоб власне дати нагоду якнайбільшому числові наших людей дістати це обезпечення по теперішній низькій оплаті. Одначе, ця низька оплата буде тривати тільки до закінчення теперішньої кампанії. Як тільки кампанія за досягнення числа 50 тисяч скінчиться, то опісля будуть запроваджені вищі вкладки. Очевидно, цих вищих вкладок не будуть платити ці члени, що є тепер в Союзі, або що впишуться до Союзу в часі цеї кампанії. Вищі вкладки будуть платити тільки ці нові члени, що вступатимуть в ряди Союзу вже після закінчення теперішньої кампанії. Тому саме власний інтерес кожного батька, кожної матері вимагає, щоб вони й їхні діти стали членами У. Н. Союзу в часі цеї кампанії, та діставши обезпечення за низьку оплату, скористали з такої нагоди, яка опісля вже ніколи не трапиться.

Ця кампанія є важною теж і з нашого загального українсько-американського громадського становища. Бо Союз, це не тільки бизнесова й обезпеченева, але теж і народня установа, що відограла й відограє надзвичайно важну ролю в розбудові всього нашого громадського життя. Бо Союз, це головна опора нашого організованого життя, це покажчик нашої сили, нашої організованости. Тому досягнути числа 50 тисяч вимагає від нас саме престіж цього організованого життя.

А коли ми хочемо глядіти отвертими очима на дійсність нашого життя, то мусимо теж признати, що У. Н. Союз вже 53 роки, отже від початків свойого існування, завжди був вірним і послідовним чемпіоном в голошенні й обороні права українського народу на вільне й державне життя; Союз завжди виступав і гостро осуджував всяку неволю, гнет, насильство супроти українського народу; Союз був завжди безкомпромісовим супроти кожного ворога й грабіжника української землі, без різниці, чи це був москаль, поляк, румун чи німець; Союз завжди давав моральну і матеріяльну піддержку визвольним змаганням українського народу. Тому, збільшуючи ряди Союзу, ми тимсамим збільшуємо цю допомогу для українського народу. Тому досягнути числа 50 тисяч вимагає від нас саме теперішня нагла потреба дальшої і ще більшої та успішнішої помочі поневоленій Україні.

Д. Галичин.

Нові винаходи, нові слова, нові імена

Майже в дволітню річницю найбільшого винаходу для знищення людства, тобто атомової бомби, почала Америка будувати приміщення для використання цього винаходу для благородних - чоловіколюбних — цілей. Маємо на думці атомовий завод коло Брукгейвен, на Лонг Айленді, біля міста Ню Йорку. Там уже побудовано минулого року ляборатορію, яка є осередком нових атомових розшуків для творчих цілей.

Тому, що слово „атомовий" нагадує атомову бомбу, появилася думка, щоб не вживати цього слова для означування творчої сили атому, лише заступити його словом „нуклеарний", отже „ядряний", Можливо, що така зміна буде доцільною тому, бо при слові „нуклеарний" людина буде думати про помічну силу, а слово „атомовий" буде лучити з поняттям деструктивної сили. Отже вже з цього огляду треба буде засвоїти собі слово „нуклеарний" — „ядряний".

З уживанням нуклеарної сили мусять бути злучені якісь прилади. Тому назви таких приладів треба буде собі теж засвоїти, як засвоюємо собі нові назви в медицині, в техніці і т. п.

З такою пригадкою можна приступити до звідомлення про нові будови і прилади в атомовому — тепер уже ядряному заводі в Брукгейвен. У першу чергу має там бути збудована комірка для урану і сусідуюча з нею ляборатορія, в якій можна буде виділювати нуклеарні ісотопи, що з них видобуваються радіодіючі проміні.

Інші прибудови такі: циклотрон в силі тридцять до сорок мільйонів електричних вольтів. Модель такої побудови лає вже д-р Филип Морс, директор ляборатορії в Брукгейвен. Дальша побудова: електро-нуклеарна машина, яка буде приспішувати електрони до викликання енергії з більйона вольтів; дальше: електростатичний дженерейтор ван де Графа в силою чотирьох до шістьох мільйонів вольтів. Крім того різні інші машини й прилади та інструменти для вжитку при досліді з тими машинами й їхніми виборами.

Перший циклотрон, на думку д-ра Морса, буде готовий уже у 18 місяцях. Буде це машина величини 60 цалів, яка зможе приспішувати частинки найменше до 30,000,000 електронічних вольтів. Вона має бути придатна при виготовленні радіоактивних ісотопів, яких не можна дістати при помочі нуклеарного реактора.

Оці пляновані будови мають бути придатні для праці ляборатορії в Брукгейвен. Ляборатορія буде розвивати діяльність у дослідах на полі фізики, хемії, біології, медицини й інженерії при нуклеарній науці. З таких дослідів прийде вище розуміння атомової і нуклеарної реакції; метод і контролі недуг звіринних, ростинних, а також метод для поліпшення технічних засобів для випродукування атомової сили і при підготові радіоактивних ісотопів.

У щоденнім розумінні це поможе до розсліду недуги рака. Дальше, це придатне буде при дослідах промінювання на живі організми. Значить, науковці зможуть досліджувати, що це таке рак і інші ненормальні явища живих клітин, бо лише таким способом можна буде найти способи лікування при допомозі нуклеарного радіювання.

З оцею працею злучені імена деяких уже звісних, а теж незвісних науковців. З ними треба теж запізнатися, бо це такі важні люди в своєму знанні, як загально знані провідники в політичному житті. Отже в працях в Брукгейвен бере участь д-р І. І. Рабі, знавець фізики при університеті Колюмбія в Ню Йорку; дальше д-р Гаролд Юрі, з університету Шикаго, який відкрив „важку воду". Оба вони дістали нагороду Нобеля й оба працювали під час війни при проєкті Мангеттен, в якому придумано атомову бомбу.

Крім цілої низки науковців працюють уже в ляборатορії в Брукгейвен практичні працівники з високим технічним вишколом. Ляборатορія розпочала свою працю в грудні 1946 року з 15 помічниками, а тепер персонал її дійшов уже до 900 осіб.

Нова ляборатορія мусить бути пильно стережена перед оком непрошених гостей. Вже тепер є там наукова поліція в силі 60 людей, яка працює безперстанно в трьох змінах по 8 годин. Довкруги будинку і в цілій околиці їздять безупину радієві патрулі, а крім того озброєні сторожі стоять у поготівлі на всякий зазив.

За попереднім дозволом можна прийти на відвідини будов, одначе вишколена наукова поліція чемно опроваджує гостя, не спускаючи з нього очей. Що при вході і виході робітників, які працюють при новій будові йде пильна провірка на воєнний лад, про це теж нема сумніву. Бо найвище добро, може стати найбільшим нещастям, коли б так дісталося в непокликані руки.

Зїзд українських науковців на еміграції

2—3. липня ц. р. відбувся в українському таборі в Новому Ульмі перший зїзд українських наукових працівників. Зїзд скликаний був за ініціявивою культурно-освітнього відділу ЦПУЕ спеціяльною організаційною комісією.

По вислуханні двох рефератів, присвячених справі організації науки та справі організації діячів науки, зїзд, після жвавового обговорення порушених тем, досить багато часу присвятив обміркуванню проєкту статуту організації українських наукових працівників.

Після організаційних справ зїзд вислухав доповідь д-ра В. Шлемкевича на тему „Українська інтелігенція і її роля у визвольних змаганнях від 1917 року". Доповідь зробила на присутних величезне враження не тільки думками, порушеними нею, а й тим поважним тоном, яким трактовані були може найдразливіші і найболючіші проблеми нашого недавнього минулого.

Зїзд доручив президії подбати про те, щоб ця доповідь якнайшвидше була видрукувана і дійшла таким чином до широких кіл нашого суспільства.

З черги зайнявся зїзд обговоренням та ухваленням резолюцій з приводу заслуханих доповідей першого дня, а пізніше вибрав керуючі органи новоповсталої організації „Спілки Українських Наукових Робітників".

Закінчився зїзд заслуханням в скороченому вигляді з огляду на пізній час, доповіди професора М. Ветухова на тему „Нові ідеї в біологічних науках".

Резолюції І. Зїзду Українських Наукових Працівників на еміграції.

1. Всебічна розбудова української науки, як невідємної складової частини світової науки є одно з найважливіших завдань української еміграції.

2. Головним завданням, що стоїть нині перед вільною українською науковою думкою є захист української нації від наступу на неї ворожих тоталітарних ідеологій.

3. Українська наука на еміграції має завданням передусім тримати на високому рівні в умовах демократії українську духовість для збереження її для нашої нації і для репрезентації перед зовнішнім світом.

4. Українська наука на еміграції повинна в першу чергу зайнятися питаннями і темами актуальними для нашого духового національного розвитку.

5. Констатуючи, що на еміграції вже існують декілька різноманітних наукових організацій чи обєднань і враховуючи потребу консолідації всіх українських наукових сил і їх праці для виконання завдань, що стоять тепер перед українською наукою, визнати за конечно потрібне обєднання діяльности всіх цих організацій в порядку плянового узгодження або організаційного обєднання.

6. Створена цим зїздом професійна організація на еміграції має обєднати всі наші наукові сили і подбати про створення їм належних умов для творчої праці.

7. Зїзд підкреслює необхідність всебічно забезпечити можливість дальшої праці наших високих шкіл на еміграції.

8. Визнати за потрібне в найближчий час створити український науковий осередок за океаном. З цією метою зїзд звертається до заокеанських українців із закликом допомогти морально і матеріяльно в цій важливій справі, першим етапом чого має бути заложення українських наукових інститутів в Канаді і в США.

9. Зїзд звертається до Українського Академічного Комітету з пропозицією влаштувати ц. р. Третій Український Науковий Зїзд на еміграції.

10. Зїзд вважає за потрібне утворити єдине українське Наукове Видавництво на еміграції для видання наукових праць і шкільних підручників.

11. Налагодити звязок і співробітництво, відповідно до завдань статуту, з відповідними організаціями інших країн.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

ПЕТРО ХОРОЛ

НА ТЕРНОВИХ ДОРОГАХ СОВЄТСЬКИХ

5)

„СПАС НА БОЛОТІ".

З родиною я потрапив у храм Христа Спасителя, що її місцеве населення назвало „Церква Спаса на болоті". Вона була заповнена 6—7 поверховими нарами, збудованими з грубого дерева та дощок. Між ними були вузькі проходи.

За кілька днів перевезли наші речі й ними завалили майдани міста. Завдяки чесности місцевого населення жодний пакунок не пропав. Гуртками воно стояло на вулицях мовчазне, де-хто плакав. Під вартою нас виводили на майдани й ми розшукували наші речі.

Звикали до нових умов. Комендантом нашого гуротожитка церкви було призначено комсомольця Копейкіна. З ним було кілька міліціонерів, що вартували. Групами по 10—15 осіб водили нас, навіть на базар.

Скоро була утворена кухня, що давала зупу й два рази на день гарячої води. Готували з наших харчів, що у нас відбирали. З міста привозили хліб по 200 гр. на кожного.

Не пройшло й двох тижнів, як почали вмирати діти від немовлят до 14 років. Мороз був від 42 до 48 ступ. і земля замерзала більше як на метр. Поки вмирало по 10-20 душ — копали ями, але коли почали вмирати у всіх церквах по 150-200 душ на добу — складали на міських цвинтарях у штабелі по 250-300 мерців у кожному. В штабелях чим далі траплялись і дорослі особливо старі. Багато десятків штабелів було складено тієї зими у Вологді.

КРЕМЛІВСЬКА „ЛАСКА".

До кінця квітня у Вологду було привезено 262,500 душ. Не лише церкви, а й більшість великих будинків та магазинів було заповнено людьми.

Наближалась весна і мерзлі трупи почали відтавати, мякнути. Примара епідемії лякала вологодців. Місцеве населення складалось у переважній більшости з робітників паперових, деревообробних фабрик та тартаків. На початку вони не вірили, що советська влада застосовувала терор. Містом кружляли чутки, що ми добровольці, що їдуть на північ. Інші твердили, що ми капіталісти, саботажники, поміщики, бандити.

Але чим далі ми там жили, тим краще пізнавало населення хто ми. Робітництво захвилювалось. На підприємствах обирались комісії й уповноважені, що зявлялись до нас довідатись хто ми, за що вислані. Охорона мусіла їх допускати. Вони переконались, що серед нас немає злочинців, що ми в більшости рільники, хоч заможніші, але власною працею обробляли свою землю.

На робітничих зборах почали писати листи Сталіну, членам уряду та тодішньому прокуророві СРСР Кириленку. За листами від Вологодського робітництва поїхала до Кремля й делегація. Незабаром вона повернулася з розпорядженням:

1. Повернути усіх дітей туди, звідки їх привезено.

2. Утворити комісії з представників місцевих робітників та ГПУ для перевірки кого і за що вислано.

Таких комісій було утворено кілька.

Певне за вказівками влади коменданти церков разом з міліцією зробили ревізію кишень та речей мешканців і у кого знайшли, відбирали документи, яких пізніше не повернули. Більшість свої документи заховали і потім самі показали їх комісіям.

Після заповнення анкет, усного переслухання та перевірки документів комісії нас поділили на три категорії.

Перша категорія підлягала поверненню додому, як безпідставно виселені. До неї зарахували більше половини виселенців.

Друга категорія підлягала розміщенню на підприємствах Вологодщини.

Третя — відправці в ліси на розробки. Ця категорія була чисельно найменшою.

Після закінчення роботи комісій, почали відбирати від батьків дітей для відправки назад, на південь. Батьки противились і тому відбирали їх силою. У нашій церкві кількох били й кількох скалічили. Дві матері збожеволіли, а дві повісились. У церкві Пятницькій батьки чинили опір організовано і тому убито 8 батьків а 19 поранено, задавлено одну дитину. Одна мати збожеволіла, та один батько повісився. Облога цієї церкви

(Продовження на стор. 4-тій).

Нова українська імміграція в Америці працює і організується

Кілька місяців тому, як на вільній американській землі опинився вже невеличкий гурт нових українських імігрантів — вчорашніх скитальників, зорганізовано теж нову Організацію Самодопомоги Новій Українській Еміграції в Америці. Ціль цеї організації виявлена вже в її назві: самодопомога. Допомога тим, що без знайомих і приятелів найшлись в Америці і допомога вчерашнім товаришам недолі і на скитанні в Европі. Створення та праця цеї організації — нелегка. Її члени — це, звичайно ті, які самі ще будьякої допомоги потребують. А тут потрібно тої допомоги ще більше тим, що тільки приїхали, або яким нікуди їхати. Організація натрапляла і натрапляє на цілий ряд труднощів, але її члени з труднощами зжились і навчились їх теж перемагати. Перемагає їх теж Самодопомога.

Організаційний зріст і розвиток „Самодопомоги" залежить від кожночасного приїзду „Ирні Пайл", чи якого іншого „Марін Марлін" і від того, скільки вони привезли нових українських імігрантів. Отже Самодопомога є постійно в стадії організації. Проте, сьогодні вона вже може виказатися кількістю біля 400 членів і теж вже деякою роботою і не тільки в організаційній ділянці. Вона має вже свою винайлену домівку при 33 Іст 7-ма вулиця в Ню Йорку, має вже теж і свій малий апарат, що відповідно до можливостей і потреб намагається полагоджувати звязані з її існуванням справи. Припадкові відвідини в редакції виконуючого обовязки організатора Самодопомоги та керівника її канцелярії, інж. П. Красноноса, використовуємо, щоб зібрати побіжні інформації про нову українську іміграцію в Злучених Державах.

Як згадано, Самодопомога має вже біля 400 членів і цим, згідно з твердженням інж. Красноноса, вона охоплює біля 80% нової іміграції. Як іде про місцевості перебування нових іміґрантів, то на першому місці є Ню Йорк, де проживає біля 65% всіх новоприбулих, а дальше йдуть міста Филаделфія, Шикаґо, Дітройт, Питсбург і т. д. Робиться заходи організувати філії Самодопомоги в цих місцевостях, головно у Филаделфії та Шикаґо. Соціяльний склад нової організації — різноманітний. В ній, можна б сказати, заступлені вже всі верстви української суспільности, від духовенства, вчених та висококваліфікованих спеціялістів в поодиноких ділянках починаючи, а на звичайних робітниках і студентах кінчаючи. Так само щодо віку приїхали вже діти, як і сідоголові старці.

На підставі одержаних анкетних листків інж. Краснонiс стверджує, що ціла невелика маса нової української іміграції в своїх щонайменше 90 відсотках працює. І працюють не оглядаючись на свою професію, чи на свої можливості. Виконують кожну роботу, яка їм трапиться, щоб чесно заробити собі на прожиток і в більшості на допомогу своїм друзям, які залишились ще в европейській долині сліз і горя. В Ню Йорку не в одному ресторані за миттям посуди можна б подибати учителя, чи іншого спеціяліста, поруч робітника. Це є наявним запереченням тих усіх наклепів та сплетнів, що їх проти нової іміграції невтомно намагаються поширювати з будьяких причин поодинокі люди, підхоплюючи найчастіше пропагандивні брехні зпід відомого червоного знаку. Тижнева заробітна платня нових імігрантів, згідно з відомостями інж. Красноноса, „крутиться" навколо 30 долярів.

Як іде про саму Самодопомогу, то вона насамперед потребує — самодопомоги. Організація могла б повести далеко інтензивнішу і кориснішу працю, якщоб розпоряджала відповідними фондами. Досі на ці фонди складаються тільки членські вкладки та біля 300 долярів зібраних, зглядно присланих пожертв. Центральний Допомоговий Комітет у Филаделфії признав місячну допомогу в сумі 100 долярів, що йдуть на адміністраційні видатки. Але не зважаючи на ці фінансові труднощі, Самодопомога робить дослівно „все, що може", щоб виконати свої завдання. Йдеться насамперед про допомогу тим, які приїжджають. В цьому багато допомагає існування бюра організації, бо вийшовши з пароплава люди, маючи адресу, вже бодай мають де зайти та розвідати про найконечніші справи. Самодопомога докладає теж усіх зусиль, щоби допомогти новоприбулим, якщо вони не мають рідних, чи приятелів, найти відповідне приміщення та працю. На великі труднощі натрапляється головно щодо мешкань, недостачу яких відчуваяеться в цілому Ню Йорку. Під цим оглядом, щодо мешкань і підшукання прапраці, Самодопомога виконала вже велику роботу, виправдуючи цим найкраще й своє існування.

Самодопомога не занедбує теж інших ділянок допомоги новим імігрантам „найтися" на новому місці. Познайомлюється їх з новою країною і містом, влаштовується екскурзії, ведеться курси англійської мови, вже організується хор, і тим подібне. Організація намагається теж всіляко співпрацювати з існуючими вже „старими" американсько-українськими товариствами і до цього заохочує своїх членів. При цьому робиться всі можливі тільки заходи, щоби допомогти цим друзям, які залишилися в Европі. До цеї допомоги заохочується теж інших. Інж. Краснонiс, на підставі дотеперішнього хоча корткого, але багатого в приклади досвіду переконаний, що нова організація не тільки повністю виправдає себе, але стане теж повновартісною і цінною складовою частиною нашого загального американсько-українського громадського життя.

ПРАВДА В ОЧІ КОЛЕ

(За матеріялами советської преси).

Свобода творчої індивідуальности в країні „справжньої демократії" гарантується, як відомо, найдемократичнішою в світі конституцією, яку щоденно розвивають і доповнюють спеціяльні постанови центральних комітетів комуністичної партії. Так, наприклад, письменники - драматурги мали б **вільно** писати твори, які сприяли б „розвитку у радянських людей почуття радянського патріотизму, відображали б сталінську дружбу радянських народів, любов українського народу до великого російського народу, непохитну силу радянського ладу, провідну роль партії Леніна-Сталіна". **І нічого більше.** Подібні вимоги до творця самі ж таки творчі вже навчилися називати „справедливо високими вимогами" і, щоб їх з честю виконати, розгортають прапор стахановського руху в літературі та соцзмагаються за більшу кількість написаних речей, що влягалися б у те прокрустове ложе. Відомий драматург Іван Кочерга, наприклад, вже ділом відповідає на постанову ЦК КП(б)У „Про репертуар художньої самодіяльности культурно-освітніх установ". Протягом першого кварталу 1947 року він устиг написати півдесятка „ідейно - цілеспрямованих творів". Про це поспішив повідомити своїх читачів часопис „Радянська Україна" з метою, очевидно, „підтягнути відсталих і добитись загального піднесення".

Та коли Кочергу вже „вдалося зігнути в кочергу", трапляються й там ще люди, які свободу творчости розуміють, можна сказати б, „по-буржуазному". Драматург А. Чикарков, — зазначає „Молодь України" в числі за 30 березня ц. р. — зробив якесь „літературне вариво під назвою Вікторія-Регія" (що тільки за назва твору, і то в епоху четвертої пятилітки. і після постанови ЦК!) Ось короткий зміст вправи А. Чикаркова (цитуємо дослівно за статтею Й. Михайловського в названому часописі): „Волею випадку молодий учений-ботанік Василь Степанович Пшеничкін зустрівся з молодою робітницею Машею Огоньковою. Не зважаючи на миттевість, можна сказати, блискавичність цієї несподіваної зустрічі, вони дуже сподобались одне одному. Але у Маші кінчається обідня перерва. Щоб продовжити зустріч, ботанік пропонує піти ввечері кудись розважитись. Але тут починається **найнеприродніше, найогидніше, найобразливіше.** Справді, як не ображатися за обмовленого спритним автором молодого радянського вченого! Його змальовано **по-панському гордовитою**, дурною людиною (та ще, мабуть, і сказано, що він є членом ВКП (б)!—Н. У.) Пшеничкiв уявляє собі молоду радянську робітницю, з якою він зустрівся, як уособлення відсталости і некультурности. Щоб не виявитись „вищим" від свого майбутнього товариша по розвазі, Пшеничкін навмисне надає своїй зовнішності брудного, неохайного вигляду (очевидно, такий вигляд був у Огонькової під час обіду— Н. У.) Більше того, щоб уявлювана неписьменна й некультурна дівчина краще розуміла його, вчений добирає і відповідні слова для майбутньої розмови. Він уявляє собі їхню розмову, прикрашену такими „перлами" рідної мови (?!), як блатні вислови: „мура", „во", „шамать", „на ять" і тому подібне... (Нам здається, що товариш Й. Михайловський писав цю рецензію по-російськи і тому вжив вираз: „рідної мови", бо таких „перлів" українська мова ще не мала — Н. У.) Але молодий учений несподівано зазнає фіяско, Маша зявляється перед його здивованими очима у вигляді елегантної, зі смаком одягненої дівчини. А коли ботанік спробував удатись до „загально - народньої" словесности (читай: до „общепонятних „перлів"), Маша вжахнулася від такої мови..."

З цього змісту рецензент виводить „ідейно-цілеспрямований висновок": „Ми стурбовані **політичним** змістом твору". Скетч „Вікторія-регія" — це прямий наклеп на радянських людей. — А далі вже ясне — **соцзмагання програно.**

Тільки біда ж у тому, що А. Чикарков не один. В тій же рецензії читаємо далі: „Карикатурні образи молодих людей у водевілі Я. Галя „Великі пристрасті". Автор примусив симпатичне молоде подружжя — Валю Зудіну та Сергія Завялова — мучитись безпідставними ревнощами. При чому причину цих вигаданих ревнощів автор вбачає... **в нашій дійсності.** Люди у нас, бачте, **так обтяжені службовими і громадськими справами, що постійно десь пропадають.** На цьому ґрунті виникають різні родинні непорозуміння, що призводять навіть, як це ми маємо в даному випадку, до трагічних наслідків. Адже Валя Зудіна почала навіть думати про самогубсто"!

Разом з автором рецензії ми щиро дивуємось: „І як той Галь не побоявся щось подібне писати"?

Коли ж таких сміливців не два! — У видавництві „Радянський письменник" недавно вийшла книга Олекси Гуреїва „Осокорівські друзі". Л. Санов у часописі „Молодь України" від 12 березня ц. р. називає її „фальшивою повістю" і то тому, що Олекса Гуреїв **не зрозумів,** що „піклування про піднесення ідейно-художнього рівня літературної творчості — **обовязкова умова праці кожного письменника",** якщо, звичайно, він хоче працювати, а не відпочивати в БУПР-і.

В чому ж прогрішив Олекса Гуреїв?

Дозволимо собі зацитувати кумкн Л. Санова.

„Повість „Осокорівські друзі", присвячена зображенню життія радянських людей в перші місяці війни. На невеличкій станції Осокори, захопленій німцями, утворюється молодіжна підпільна група „Червоні зорі", яку очолює комсомолка Леся Берестова. Члени цієї організації поширюють листівки, нападають на німецькі транспорти, підпалюють склади з пальним. Але про практичну діяльність і боротьбу молодих радянських патріотів в повісті розповідається сухо і коротко... Члени організації „Червоні зорі" виступають у повісті **дуже честолюбними людьми, які насамперед думають про славу.** Леся Берестова заспокоює своїх товаришів тим, що на випадок загибелі кого-небудь з юних борців — **в обласній газеті надрукують його портрет „з приміткою про життя героя".** Тій самій Лесі Берестовій автор навязав риси нескромности і зарозумілости..." І далі: „Олекса Гуреїв створив образ директора школи Василя Івановича з розрахунком на певний психологічний ефект цього персонажу. Звідси його і загадковість, таємничість, якісь зловіщі натяки в бесідах з Лесею. В твір про героїзм молодого покоління автор ввів пошлий роман між людьми різних віків — між одруженим вчителем і колишньою його ученицею. Виявляється, що і для Лесі і для Василя Івановича, ця любов **в першу чергу — вчета від турбот життя і боротьби.**

Леся відверто заявляє: „Мої побачення і розмови з Василем Івановичем стали ніби куточком, де я відгороджуюсь від усього світу, знаходжу приємний спокій і рівновагу" (Ну, хіба має на це право „советскій простой человєк?"). В такому ж дусі висловлюється і Василь Іванович. Звертаючись до Лесі, він каже: „У вас, наприклад, мені вбачається травень і тому я хочу говорити з вами тільки про весну, про квіти (фу, яке міщанство! І це в добу коли „слово Фюрера між нами, вуха Фюрера між нас" — Н. У.)... К чорту всіх німців, поліцаїв і гестапо. Про смерть вбивства я думаю за роботою..." В іншому місці Леся записує враження від своєї розмови з Василем Івановичем: „Ми жодним словом не згадали про німців, розстріли, окупацію, так наче все те жорстоке було уві сні".

Уся ця шкідлива „філософія"... не знаходить у повісті засудження і викриття".

І з цього приводу гнівається товариш рецензест.

Правда, як кажуть, очі коле! — („У. Вісті").

Николай Угарті.

КОПАЮТЬ ПІСОК НА ДНІ РІКИ. — Варшавські робітники добувають пісок з дна ріки Висли. Цей пісок є важним матеріялом при відбудові польської столиці після военного знищення.

З життя українських студентів на еміграції

(За „У. Трибуною").

Півтора року діяльности ЦЕСУС-у.

Разом із чвертю мільйона українців доля кинула на еміграцію кілька тисяч студентської молоді.

Найбільше число наших студентів опинилося в американській зоні Німеччини, головно в Мюнхені. Щоб дати студіям організаційних рамок, виринула в другій половині 1945 року потреба створення організаційної сітки для українського студентства. Так у грудні 1945 р. повстав Центральний Еміграційний Союз Уюраїнського Студентства (ЦЕСУС).

Від часу повстання студентської централі минає вже 1½ року. За цей час ЦЕСУС спромігся на поважні досягнення в ороганізаційнім, студійний, допомогово-стипендійний роботі та в навязанні внутрішніх й зовнішніх звязків.

Тепер ЦЕСУС обєднує 20 студентських ромад у стілько же університетських осередках Німеччини, Австрії, Бельгії, Франції, Італії, Швайцарії із загальним числом 2,600 студентів. Має своїх представників і тримає звязки з нашими студентами в Еспанії, Голяндії, Швеції, Англії, Канаді, З. Д. А. й Арґентині. Найбільше студентів студіює в 3-ох західніх зонах Німеччини і, переважно, у німецьких високих школах. За ними йде Австрія, опісля Еспанія й Бельгія. В німецьких високих школах — не зважаючи на обмежене прийняття чужинних студентів — заходами наших студентських чинників пощастило переступити дозволений максимальний показник 10% студентів-чужинців.

Дуже важливою справою для нас є студії в позанімецьких університетах, головно в англосакських краях (Англія, З.Д.А., Канада) та інших західньоевропейських країнах. У цьому напрямку ЦЕСУС вживав і далі вживає багато заходів і клопотань. Наслідком цього удалося одержати 29 стипендій в Еспанії, 5 в Голяндії, недавно обіцяно нам 50 стипендій у Бельгії. Роблено спроби одержати стипендії в Англії, які теж запевнили церковні кола цієї держави, але покищо віздові приписи не дозволяють зреалізувати студійних можливостей.

У ділянці допомоги ЦЕСУС співпрацював близько з КОДУС-ом, в централі якого є постійно заняті двоє студентів, крім цього, в кожній філії є представники студентства. З допомоги КОДУС-у користується тепер бл. 400 студентів.

Із допомоги зпоза океану студентство майже не користалося, бо її не було. В останніх часах прийшли до Мюнхену кілька посилок із уживаними одягами, насамперед для студенток.

Студентська централя видавала раніше 3 журнали: „Вісник", „Звено" й „Студентський Шлях". Тепер виходить тільки цей останній — як місячник.

Підтримувано звязок із українським старшим громадянством — головно із важливішими організаціями чи інституціями. Наші заходи спричинили повстання Науково-Академічного Товариства з науковими доповідями кожної пятниці. Звязки з чужинцями підтримувано на місцях, а міжнародні — в рамках міжнародного католицького студентського обєднання „Пакс Романа". У зїздах цієї організації брали участь і представники проводу ЦЕСУС-у.

Д-р П. Мельник.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАЦІОНАЛЬНА НЕТОЛЕРАНЦІЯ У МОСКАЛІВ.

З радістю треба привітати вістку, подану в ч. 166 „Свободи" у статті „Хто вони", надісланій з Европи, про толерантне ставлення сучасної української еміграції в Европі до емігрантів інших народностей та цілковите зрозуміння потреби навязування дружних стосунків з ними. „Значна частина українців, що перебувають в мішаних польсько-українських таборах, намагаються підтримувати коректні взаємини з поляками... і обидві сторони прийшли до взаємного розуміння становища. В тих випадках, коли до українських таборів потрапляють навіть в більш-менш помітній масі росіяни, українці поводяться з ними згідно зі старовинною традицією гостинности. **Найгірше стоїть справа з емігрантами-росіянами, які по відношенні до українців часто займають непримиримо-самодержавницьке становище,** а навіть намагаються всілякими способами розколоти їх шляхом підбурювання наддніпрянців проти галичан" — оце уступ автора В. П. в названій статті.

Того самого дня, тобто 19. липня, коли появилася в „Свободі" стаття з Европи, помістив нюйорський щоденник Ворлд-Телеграм обємисту історію під заг. „Східні католики нараховують тепер 8,000,000 душ". Авторка статті, Алиса Молденговер, покликуючися на діяльність о. Андрія Рогоша, який розвиває літургійну діяльність між східніми католиками, широко переповідає його працю. Вона стверджує, що між східніми католиками в Ню Йорку є аж 14 різних обрядів і вичисляє національності, які затримали східній обряд. Найбільше місця присвячує росіянам, бо саме для них вислано з Риму після першої світової війни о. Рогоша. Потім згадує вірмен, коптів, етіопів, сирійців, маронітів, халдеїв і малябарців і каже, що разом усіх вірних східніх обрядів є аж 8,000,000. Загально звісна справа, що між вірними східнього обряду є найбільше українців, одначе авторка не згадує про них ні словечком.

Що це значить? Не що іншого, як це, що о. Рогош, страха ради, не відважився згадати про українців тому, що він представляє росіян. Значить, не лише европейські небольшевицькі росіяни, але теж і американські однаково ворожо відносяться до українців, хоч їх існування як католиків загрожене так само, як загрожене існування українців, коли йде про московсько - большевицький наступ. Отже, навіть в обличчі політичної, а може й фізичної смерти люди російсько - московського роду не розуміють потреби толеранції до українців.

Англійський публіцист Гемилтон Файфі, у своїй книжці „Ілюзія Національного Характеру", виданій в Лондоні в 1940 році, основно призадумується над питанням, чи справді існує таке поняття, як „національний характер". У студії він приходить до висновку, що це злуда, бо національний характер змінюється відповідно до обставин, серед яких нація живе, а часто в імені народу говорять лише його володарі.

Щоб виказати, звідки це походить, автор досліджує характер людей від праісторичних часів. Він твердить, що в мрячі історії рід творив суспільну цілість. Кожний рід жив окремо, був вамовистарчальним і глядів на інші роди як на ворогів. З такого наставлення йшла майже безупинна війна одного роду проти другого.

У другій стадії розвитку родини лучилися вже в племена. Люди одного племени чи там „покоління" — чулися споріднеными з собою і тому знову тримали разом. Одні покоління мали свій „характер", відмінний від характеру інших поколінь. Ті різниці доводили до безупинних ворожнеч між племенами. Сліди цієї ворожнечі можна ще тепер найти серед мешканців гір. До світової війни балканські племена вели безупинну війну між собою, бо поняття племени це нижчий ступінь цивілізації.

Щойно в народі, чи „нації" затрачується поняття племінности і ворожнечі, а приходить високий ступень розвитку. Із перетворенням племен у націю забувається ворожнеча між племенами, за те приходять різниці національні. У минулому ворожнечу між націями плекали самі володарі, часто з цією метою, щоб заглушити останки племінних ворогувань, а нераз теж на те, щоб втримати своїх людей відокремленими від інших націй і над ними панувати. Щойно найновіша цивілізація змагає до цього, щоб і цю ворожнечу усунути, а найти спільний ідеал усього людства.

Студія англійського вченого була написана ще перед другою світовою війною. Вона мала на цілі звернути увагу англійців на потребу співжиття націй, як засобу до встановлення тривалого миру. Друга війна прийшла саме тому, що Гітлер поставив засаду вищости німецької нації над усіми іншими. Після поразки Гітлера з його німецьким над-націоналізмом остався в світі ненаситний російський націоналізм, як непримирний ворог інших націоналізмів. Із згаданих прикладів показується, що цей нахабний московсько-російський націоналізм ляг в основу теперішнього комунізму, який не знає ніякої толеранції, не знає чоловіколюбія, не признає права до існування нікому, за виїмком комуністичної касти, що оперла свою силу на колишній ненависті серед племен, з яких повстав теперішній московсько-російський нарід. Саме в ньому коріниться теж ненависть до українського народу.

Д.

ШАБЛЕВИЙ ЗУБ. — Оцей череп тигра з шаблевими зубами, що походить з потопової доби, найдено недавно в залишеній ямі, з якої видобували ріпь, коло Кембридж, у стейті Небраска. Директор музею університету Небраска д-р Бертранд Шулц і його помічник В. Д. Франкфортер, провіряють знахідку.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

КАЛДВЕЛ, Н. ДЖ.

Не забуваємо за скитальців.

В неділю, 3. серпня ц. р. зійшлись кілька родин, щоби вшанувати уродини 8-літнього синка Мирона, громадян Фесоловичів. Пані Фесолович є членкою Допомогового Комітету в Нюарку і членкою У. Н. Союзу і синок є членом У. Н. Союзу і ніколи не відмовляли жертви на народні цілі. Впередше гості відпочили на полвію під лісом на свіжім повітрю. Опісля пані Фесолович попросила гостей на перкусху. Тоді зайшла дискусія про наших земляків за морем. Одні з листів, другі з оповідань кревних, котрі приїхали тепер до Америки, оповідали жахливі переживання наших земляків.

Ми не можемо післати нічого своїй родині, одна відважається. Ми отримали один лист і вислали один пакунок і тепер нема ні листа ні пакунка. Тому — допоможімо бодай тим, які вратували своє життя на скитальщині. І так зложили $15. Гроші вислано до Допомогового Комітету в Филаделфії.

Анна Настюк.

На тернових дорогах совєтських

Продовження зо ст. 2-гої)

тяглася півтора доби. Опір батьків був великий й тому дітей відібрали не у всіх. Відібраних справді відправили на батьківщину, але відібраного майна й приміщень не повернули. Певна кількість їх загинули у дорозі, бо їхали у неопалених товарових вагонах, а більшість лишилась безпритульними. Не маючи ні приміщення, ні коштів до життя, вони поповнили кадри малолітніх злочинців у містах та селах.

Тому уряд наказав утворити комісії для боротьби з малолітніми злочинцями.

У кінці квітня, маючи кілограм хліба, моя дружина втекла на південь. Я лишився з старими батьками, старшим братом та його дружиною. Їх дворічний син був у них відібраний.

ІВАН ГРІЗНИЙ.

Віряче комісіям, робітництво заспокоювалося.

Та дарма люди чекали повернення додому.

У травні всіх виселенців почали відправляти у непрохідні ліси Котласа, а Вологодська вязниця, побудована ще Іваном Грізним, стала пересильним пунктом. В ній скупчувалось від 5 до 15 тисяч людей. Обведена вона товстим камяним високим муром. Але тепер він здавався не досить високим і поверх нього положено свіжу цеглину стіну, висотою до півтора метра.. В неї вмуровані залізні штифи до пів метра кожна. Вони густо були переплетені колючим дротом. На цеглі були вмуровані шматки битого скла. Понурий камяний будинок з надто товстими стінами, здавалось, вростав у землю вікнами.

Комендантом тюрми був Морозов, відомий своєю жорстокістю. Він мав двох помічників, ще молодих, що ревно намагалися не відстати від свого начальника. Була нечисленна тюремна охорона..

Мотивуючи потребою запобігти епідемії, Морозов наказав стригти всіх мешканців тюрми. Чоловіки не заперечували, але жінки благали, плакали, опиралось. Неслухняних били, інколи до утрати свідомости і в такому стані обтинали коси, тягнучи підлогою до фризієрів. Тих, що боронилися особливо завзято, кидали до льохів вязниці, де вони вмирали. За час стрижки, я нарахував 14 таких жінок та дівчат. Чоловіки та діти потрапляли до льохів за те, що не встигли дати дорогу начальству, не так відповіли, не так і не там стали. Більшість з них перше, як закинули до льоху, жорстоко били. Вязниця Івана Грозного має підземну частину з цілим лябіринтом вузьких коридорів та численними камерами для вязнів. Багато з цих камер не мали вікон. Є кілька камер-скринь, розміром приблизно 0.6 х 0.7 х 2 мт. У камерах з вікнами, ці останні містяться під стелею, у всіх давно вибито скло, мають грубі залізні грати. Всі камери закриваються подвійними залізними дверима з важкими засувами і у більшості на підлозі 3-5 цм. води. Мокрі стіни. Лише вище людського росту лишилися сліди штукатурки.

(Дальше буде).

ТАРЗАН, ч. 1665. Джелка стала до діла.

„Подай мені лік, Джелко" — прохав Зорг, коли його внутрішні болі змагалися.

Та коли Джелка кинулася за ліком, еспанська невільниця шепнула: „Не будь дурна... скоро він відмолодіє, тоді він зажадає отої нової женщини на свою жінку. А тоді ти станеш невільницею так, як і ми".

„Коли так, "відповіла Джелка, то я його випущу тепер... серед болю й злости він пожене за нею і вбе її".

Та як лише Зорг дістався на волю, він вхопив Джелку. „Де ліки?" — заверещав він.